

Geestelijke verzorging van onze militairen aan onze grens.

Deputaten der Generale Synode der Gereformeerde Kerken ter behartiging van de geestelijke belangen van onze militairen verzochten plaatsing van het navolgende: Uit de rapporten van Ds W. E. Gerritsma te Aalten, Ds J. W. Strijder te Helmond en Ds K. W. Dercksen te Maastricht, die namens Deputaten der Generale Synode de grens verzorgen, blijkt het volgende:

1. Aan de Oostgrens liggen 982 Gereformeerde militairen op 63 posten. Ds Gerritsma heeft een groot deel van hen reeds bezocht, vaak vergezeld van een predikant uit de naaste omgeving. De predikanten roemden zeer de organisatie van dit werk door Deputaten en waren verbaasd, dat er zoo veel gereformeerde militairen op hun terrein lagen.

Met veel predikanten en kerkeraadsleden is een samspreking gehouden.

Van verscheiden christen-officiëren en onderofficieren, maar ook van manschappen, gaat een goede invloed uit.

Er zijn nieuwe diensten des Woords ingesteld te Ruurlo, Barchem (daar was al een dienst op Zondag) en Elst (waar ook één dienst was). Voorts rijden er op onze kosten enkele autobussen om de militairen naar kerken te vervoeren.

De eenige Gereformeerde broeder in Huissen stelde zijn huis ter beschikking voor de militairen. De commandant van Ootmarsum gaf verlof, dat de daar gelegerde 30 Gereformeerden in dienstverband per fiets naar Oldenzaal ter kerk gaan (afstand 13 km; anders mogen ze zich maar 6 km van hun post verwijderen).

Mevr. Strootman te Bommel werkt prachtig mee. De militairen van Bommel, Gendt en Haalderen gaan per autobus naar Elst, waar Ds Kuiper van Arnhem en Ds Gerritsma af en toe zullen voorgaan, omdat Elst gecombineerd is met Zetten en Ds Ubbens daar dus maar eens om de twee weken 's morgens kan preeken.

Andere verstrooiden worden geregeld bezocht.

2. Aan de grens van Limburg wordt ook contact gezocht met de posten, waar vaak maar enkele militairen liggen, die gereformeerd zijn; Ds Pontier verricht daarbij goede medewerking.

Ds v. d. Weg, die als reserve-veldprediker in dienst is in de omgeving van Huissen, werkt ook krachtig mee met Ds Gerritsma. Hij vraagt steun voor het militaire tehuisje in het zeer Roomsche en wereldsche Huissen.

3. Over de Zuidgrens van Brabant rapporteert Ds W. Strijder, dat daar op enkele plaatsen een dienst des Woords ingesteld is, o.a. te Neerkant, Liessel, Milheeze, Helenaveen. Liessel werd later opgeheven, omdat de militairen naar Helenaveen en Neerkant konden gaan.

Hij zelf is iedere week op reis om de verschillende posten te bezoeken en het contact te bewaren.

In Mei en Juni (te Helmond meegerekend) zijn 45 diensten gehouden. Predikanten en kandidaten hielpen daarbij. Daarna is cand. Koningsveld benoemd, die met ijver ook in het militair werk bezig is.

Verscheiden militairen zijn al naar huis, maar er liggen aan de grens (ook in de buurt van Durne) toch nog 240 gereformeerden.

Er wordt uitzonderend werk verricht.

Wanneer men van militairen hoort, dat er nog posten zijn, waarmee geen contact is, dan berichten men dat aan b. g. predikanten of aan mij.

Ook wordt dringend aan de kerkeraden verzocht de namen van onze militairen, die aan de grens liggen, op te geven!

Deputaten hopen en verwachten, dat deze arbeid, die zoo noodzakelijk is en zooveel vruchten afwerpt, ruim en mild door giften zal worden gesteund.

Tot nu toe werd nog maar van één kerk een gift ontvangen en een twintigtal van particulieren.

Iedere maand is f 500 nodig, terwijl er tot op heden ontvangen is f 70.

Men zendt zijn giften aan den penningm. van Deputaten, Ds T. J. Hagen te Delft. Postgirorekening No. 35595.

Alle giften worden verantwoord in het „Geref. Zendingblad“ (die van Juni in het Julinummer, die van Juli in het Augustusnummer, enz.).

Namens Deputaten voornoemd,

Ds A. H. VAN MINNEN, praeses, Bergen (N.-H.).

Ds T. J. HAGEN, scriba, Delft.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (VI.)

32. Daar Christus dan voor ons geleden heeft en gestorven is, waarom lijden en sterven wij ook?

Ons lijden en onze dood zijn geen voldoening voor de zonden, maar een oefening tot Christelijk geduld, een beproeving van ons geloof, een vaderlijke kastijding, die ons tot voortdurende boetvaardigheid roept, een gelijkvormigheid met Christus, en eindelijk een bevrijding van de zonde en alle ellenden.

33. Wat gelooft gij van Christus' opstanding?

Dat Hij door Zijn Goddelijke macht Zijn lichaam tot het leven heeft teruggeroepen en met eeuwige heerlijkheid heeft versierd, opdat de mensch Jezus Christus ook mij en allen, die in Hem gelooven, ter bestemde tijd uit den dood zou opwekken en de gerechtigheid met alle hemelsche goederen, die Hij ons door Zijn dood verliend heeft, zou deelachtig maken; en opdat Hij ondertusschen ons, die Zijn eigen leden zijn, zou verzekeren van onze opstanding.

34. Wat gelooft gij van Zijn hemelvaart?

Dat Hij Zijn menselijke natuur boven alle zichtbare hemelen verhoogd heeft en volgens deze (natuur) tot aan het einde der wereld, niet op de aarde, maar in den hemel is en blijft; om voor ons als Middelaar voor het aangezicht Zijns Vaders te verschijnen, en, door ons vleesch als een pand in den hemel te brengen, ons te verzekeren, dat Hij als het Hoofd ons, Zijn lidmaten, tot Zich zal opnemen; en om Zijn Geest ons tot een tegenpand uit den hemel neder te zenden, door Wiens kracht wij bedenken niet wat op de aarde maar wat boven is.

R.

G. B.

MUZIKALE KRONIEK

Sweelinck's „dan sus, dan soo“ en der Gereformeerden „vijf of zes maal“

door Jan Zwart.

II.

Schetste ik in enkele trekken hoe „dan sus, dan soo“ en „vijf tot zes maal“ op elkaar kloppen, hoe deze twee synoniemen de ware eendracht brachten tusschen godsdienst en kunst, hoe uit dat samengaan een bij uitstek Protestantische Koraalkunst ontstond bij het begin der Reformatie; thans rest om aan te toonen, hoe ook tegenwoordig deze dingen vast te houden en verder uit te werken, een plicht van voortgezette Reformatie is.

O zeker, er is veel veranderd een 300 jaar nadien. Geen klachten zal men meer beluisteren over orgelisten die zulke openlijke vijanden van den godsdienst zijn, zooals inderdaad velen zich betoonden den eersten tijd der Kerkhervorming.

En maar weinigen zullen er over zijn, die zooals nog in het begin van 1800, de gemeente de kerk uitwalsten, of op een studentendeun bij het uitgaan tracteerden, ook al is er nog wel hier of daar één of andere „losbol“, die „alle eendjes zwemmen in het water“ op zijn programma heeft staan of zich niet geneert een trouwplechtigheid te profaneeren tot een optocht van „Daar komen de schutters, Daar komen ze an; De manneljesputters van Amsterdam.“

Neen, deze stoutigheden zijn wel uitgezuiverd en gelukkig ook maar.

Echter, een ander, nog veel ernstiger, verschijnsel kan men allereerst constateeren. Waren in de 17e eeuw de „kloecke Meesteren van 't Orgel“ nog toegerust met de kennis en de gave een Psalm of Gezang „in alle vaten van de Kunst te vergieten“, in allerhande manieren te buigen en te breeken“, tegenwoordig spant nagenoeg niemand zich meer in zulke „brave geesten aan te focken“, op te leiden of te doen excelleeren.

Waren onze voorgangers op de orgelbank rasorgelspelers die, behalve hun taak van „in de publycke kereke“ te spelen, tevens de aangewezen leiders waren in het burgerlijk muziekleven, dat in iedere notabele stad van ons land floreerde in zanggezelschappen en muziekcolleges, gaandeweg door het meer en meer betrokken raken bij den gemeentelijken kerkzang en het stopzetten der alledag-bespeelingen — waardoor ook ongemerkt hun onafhankelijke positie van den zelfstandig concerteerenden orgelspeler overging in die van den kerkelijk gereglementeerden ondergeschikte — ontstond het geslacht muziekmeesters, virtuozen op de viool, op de fluit of op een ander instrument, die het bespelen van 't orgel maar als een toegift aanzagen. Om op zijn beurt opgevolgd te worden, versterkt nog door wat „Afscheiding en Doleantie“ aanbrachten, door onze huidige generatie van vaklui en amateurs, virtuozen en achteraancomers, voor geld en om niet spelenden, die, weinigen uitgezonderd, kwalijk bij machte zouden zijn als van hen gevraagd werd het oude „zoovele malen te spelen als daer geordineerd was“ weder in eere te herstellen of opnieuw de kunst te beoefenen van het „dan sus, dan soo“, van „het 5 tot 6 malen de Psalm te achtervolgen, door verscheidene verzen al swierende (varieerende)“.

Een geslacht dat voor het meerendeel zijn grootste kracht zoekt in het laten „sijlen“ van den 81sten Psalm „musch“ en het „verbrijzelen“ van „de sterkste rots“ uit Gezang 58; in het „nooit anders“ dan „streng“ — zoogenaamd in de oude kerk schalen — „rhythmisch“ — „naar de woorden“ — „punten en komma's“ spelen en „altijd“ met Bach beginnen en sluiten; maar dat in zijn verwaterd kerkmuziekbedrijf de vastheid mist der zuiver Oud-Hollandsche Protestantische Koraalspelkunst en mitsdien daardoor ook het inzicht, hoe „deze conste weder tot heur oude fleur te brengen“, door haar in nieuwe banen te leiden, van andere vormen te voorzien dan waarvan de Oud-Nederlandsche school zich bediende.

Een nakomelingschap waarvan zelfs de best en meest vooraanstaand geacht wordenden, de heugenis verloren schijnen te hebben, hoe ver ze van hun voorzaten afgezaakt zijn, wat betreft den invloed op de volksmassa door middel hunner sedert klassiek geworden instrumenten, ook al riepen ze in arren moede de hulp in der fine fleur van alles wat maar blaast, zingt en strijkt.

...

Sweelinck's „dan sus dan soo“ en der Gereformeerden „5 of 6 maal“, de kunst waarom de Remonstrantsche dominee Uitenbogaerd in 1611 zich „altemet des avonds in de kerk bevond, om den meester een psalm te hooren spelen (dat doorgaans geschiedt op elk vers, met verscheiden registers ende melodien verscheydelyk zwierende)“, die missen wij.

Zoodra de predikant van stoel is, één of andere dur of moll van Bach, prachtig. Zeer zeker grave, muzikale stukskens.

Maar om weer een eigen, een uitgebreide koraalliteratuur te krijgen, toch liever „5 of 6 maal“, „dan sus dan soo“, den laatst gezongen psalm met verscheiden registers ende melodien verscheydelyk zwierende.

Ongetwijfeld in sommige gevoel stemmend, na de preek wat van Guilman, Mendelssohn, Cesar Franck te mediteeren, maar aan een eigen Protestantische Kunst toch oneindig meer uitbreiding gevende, is een gezangvoors der eigen gemeente, te herscheppen in een orgel- of geestelijk liedkoraal.

We moeten weer opvatten het kunst- en kerkverband, tusschen Sweelinck's „dan sus dan soo“ en der Gereformeerden „5 of 6 maal“.

Want wat baat het of de „afgestudeerde“ orgelspeler al een zekere behendigheid meegekregen heeft, hoe ieder van zijn diensten een apart stemmingscliché opgedrukt kan worden; hoe met succes uit Bach, Händel en diverse geestelijke liedverzamelingen te arrangeeren valt op Goeden Vrijdag, Paschen, Pinksteren, Advents- en Kerstdagen; hoe de geheele kerkjaar-kalender afgewikkeld kan worden in evenzooveel „toepasselijke“ muziekfragmenten als er blaadjes aan zitten, — als hem niet vóór alle dingen is bijgebracht dat er iets anders is, iets belangrijkers, iets dat oneindig veel meer past in het kader en behoort tot het karakter zijner kerkdiensten dan al deze gelegenheidsnoten, deels geboren uit liturgie van anderen of voortgekomen uit werelden, vreemd van kerkseer en orgelstijl; dat er nog heel iets anders bestaat dat hart en ziel, hoofd en hand van den tot waarlijk Kerkorgelst gevormde vervullen moet, dan enkel theorie en techniek, liturgische kennis en inzicht, namelijk: het niet uit te putten muzikmateriaal waarvoor hij Zondag aan Zondag, dienst op dienst wordt geplaatst: het element waarin zijn gemeente leeft en zich uitzingt: haar psalmen en gezangen, haar kerkelijk gemeenschapslid, het Koraal.

Welk nut heeft de echte koraalkunst ervan — die dank zij de Reformatie „tot wasdom quam“ —, of de met Diploma „zoo“ of Getuigschrift „zus“ voorziene, terwijl zijn kerk aan- of uitgaat, van alles en nog wat uit Bach, Franck, Mendelssohn enz. kan spelen, maar voor de rest met geen mogelijkheid vermag te preludeeren of te fantasieeren op eerst of laatst gezongen gemeentelied, in vorm en naar de stemming van het kerkelijk jaargetij; zonder te vervallen in het aaneenrijgen van geijkte frazen met behulp eener immer en altoos in hetzelfde gelid staande registerschaar. Zoo ook of hij zich bij zijn gemeentekorale maar afmaakt met — zou Huygens zeggen — „eens menschen droom door pijpen uitgeblazen“, voorspelen, die behalve toonhoogte, zoo goed als niets gemeen hebben met wat er volgen moet; ongerhythmieerde en ongefraseerde drabbige toonsubstanties zonder eenig thematisch verband of samenhang, met niets van contrapunt of stemvoering erin.

...

Daarom, om dit uit te zuiveren en alles op hooger plan en peil te brengen en ook om onze uitzonderlijke plaats van voorheen in zijn vroegeren stand te krijgen, is noodig een NIEUWE OPLEIDING. Zulk één die, historisch bewust, terugkeert naar de oude scholing der 17e of 18e eeuw, begonnen onder Sweelinck en Van Noort, die leerden een koraalmelodie aan de klavieren te componeeren.

Een kunst van het oogeblik en van de daad, impulsief en beheerscht, theorie als op slag omzettend in practijk. Een kunst, die teruggrijpt op de principes en mogelijkheden die in die eerste en eenige Koraalschool uit ons land, die van Sweelinck, Speuy, maar bovenal van Van Noort, aangesponnen liggen om ze verder uit te werken en te ontwikkelen.

Beginnelen, waaruit een duidelijk inzicht verkregen wordt, dat het als Gereformeerden zaak is, zich niet mee te laten voeren op theorieën met valschen inslag, zooals daar zijn: streng-oude-kerktoonaarden-spel; leuzen, slagwoorden, ontstaan uit de heimelijk of ronduitgesproken bedoeling overal weer Roomsche sfeer en geest te brengen.

Mogelijkheden, waaruit een systeem geboren wordt der latente, verrassende samenklanken, die niet ontstonden uit een of andere harmonieeleer, maar uit het polyphone weefsel-zelf dat Oud-Hollands Orgelistschool dacht en schreef, waarin niet blindgestaard werd op wel of geen groote of kleine terts-dominantsluiting, waarin niet angstvallig vastgeklemd wordt aan tonaliteit en accidencetaal, maar waarin plaats was en nog is voor die vrijheid, die elke kunst noodig heeft, wil ze niet vastloopen in dorre, droge zakelijkheid, in koude, kille versteening.

Sweelinck's „dan sus dan soo“ en der Gereformeerden „5 tot 6 maal“, moet zich weer gaan afteekenen op onze Orgelavond-programma's, voor, tusschen en na de grave, muzikale stukskens, tot opbeuring en vertroosting van zooveel die de muziek beminnen, daarbij onder het spel stillekens in zichzelf den Heer zingend en hun bedroefden geest in God tot zijn lof vermakende.

Een nieuw doorgetrokken Nederlandsche Orgel-psalm- en Gezangliteratuur, op dezelfde grondslagen als van Sweelinck en zijn Gereformeerde Kerkeraden aan den dag gebracht, legt het goede verband tusschen Religie en Kunst, tusschen Kansel en Orgel, tusschen Zanglied en Orgelmelodie. Het „5 tot 6 maal” en het „dan sus dan soo”, ineengestrengeld tot een ongedeelde Nederlandsche Protestantische Orgelkoraalkunst, spreke die profetische taal tot het Volk, de taal die het verstaat, die haar opheft, de taal van de Kerk, Haar psalmen, lofgezingen en geestelijke liederenschat.

UIT DE HISTORIE

Schetsen uit den Reformatietijd

door P. Brouwer.

(In leven redacteur van Friesch Dagblad.)

Psalmgezing en Geloofsbelijdenis.

III.

Wie ook maar iets geleerd heeft van de vaderlandsche kerkgeschiedenis, kent Guido de Bray, of — volgens minder nauwkeurige schrijfwijze: de Brès — als den opsteller der geloofsbelijdenis in 37 artikelen, welke nog van kracht is in de Nederlandsche kerken.

De Bray werd omstreeks 1522 te Bergen in Henegouwen geboren. Zijn moeder vooral was een devote Roomsche en door haar werd hij met alle naarstigheid tot een ijverig lid der pauselijke kerk gevormd. Na zijn schooljaren koos hij het glaschilderen tot zijn vak.

Op welke wijze de Heere hem de blinde oogen opende is niet met zekerheid te zeggen, maar als middel in Gods hand schijnen vooral de Heilige Schrift en de Catechismus van Luther krachtig bij hem gewerkt te hebben. In elk geval moel hij vóór het jaar 1547, tusschen zijn 18e en 25e jaar voor goed met de roomsche kerk gebroken hebben. Kort na zijn overgang, tengevolge eener opvlaming van den vervolgingsijver te Bergen, moest hij de wijk nemen naar Engeland, waar hij geruimen tijd lid is geweest van de vluchtelingenkerk te Londen.

Het verblijf in Englands hoofdstad was van veel beteekenis voor hem. Hij leerde daar verscheidene godgeleerden van naam en beteekenis kennen. Bovendien zag hij daar in de praktijk des levens, wat een goed georganiseerde gereformeerde kerk is; hoe ze zich openbaren moet en hoe ze dient te worden geregeerd.

Omstreeks 1553 kwam De Bray in 't vaderland terug. Na den dood van Koning Eduard en de troonsbestijging van Maria „de Bloedige”, was ook Engeland geen toevluchtsoord meer voor 's Heeren kerk, die als een duive her- en derwaarts vloog en de gemeente te Londen verstrooide zich naar alle streken. In Bergen, Rijssel en omliggende plaatsen vond De Bray meer geloofsgenooten dan voorheen, die echter rondzochten als schapen zonder herder en dorsten naar de zuivere prediking des Woords, om zoowel verlost te worden van de superstitiën des Pausdoms als van de dwalingen der Anabaptisten. In dien toestand vond De Bray geen vrijmoedigheid, om eenig talent, hoe gering ook, te begraven en hij begon zijn verzamelde geloofsgenooten hier en daar toe te spreken. Naar hij zelf zei, waren het „simpele vermaningen”, die hij hield, maar de zegen des Heeren werd hem niet onthouden en zijn vierjarige werkzaamheid als „oefenaar” droeg heerlijke vruchten.

Van de Kruisgemeente te Rijssel wordt in deze jaren een schoon getuigenis gegeven. Door haar arbeid werd het Evangelie gebracht in stad en dorp, in bosch en veld, alom waar menschen woonden en in grooten getale kwamen ze van heinde en ver toegelopen, om de prediking van De Bray te hooren.

In het jaar 1556 echter brak een allerhevigste vervolging uit over de kerk van Rijssel. Wie niet gevangen genomen werd, zocht zijn heil in de vlucht en ook De Bray begon een langen zwervtocht door Duitschland en Zwitserland. Vooral in dit laatste land, de bakermat der calvinistische reformatie, hield hij zich geruimen tijd op. Hij genoot er den omgang en het onderwijs van de groote gereformeerde theologen; legde zich met ijver toe op de studie der oude talen, zoodat hij als goed onderleerd en geordend predikant, omstreeks 1559, in het vaderland terugkwam.

Dáár maakte hij nu Doornik tot zijn woonplaats en het centrum zijner werkzaamheden, gelijk we boven reeds hebben verhaald en bleef er tot, na het psalmzingen op de publieke straat, de nieuwe vervolging uitbrak, die hem ten derden male ten lande uildreef.

Veel had De Bray in zijn arbeid te stellen met de Anabaptisten. Dat hij hen „haatte” gelijk een zijner levensbeschrijvers zegt, is te boud gesproken; naar den eisch van Christus zal hij ook deze, zijn vijanden, hebben liefgehad. Maar hun dwaalleer haatte hij hartstoechtelijk en in het zuiden des

lands was hij hun onvermoeide bestrijder. In het Anabaptistische moeras zaten drieërlei soort van menschen: verdoodden, die door beter onderwijs zich bij de gereformeerden voegden; zwevende mystieken, die zich tot Dooperschen kristalliseerden en roerige woel- en wargeesten, die begeerden „allerlei seeten en multerijen in kerken en wereldlijke regeeringen aan te richten”.

De eersten moesten door ernstige prediking en liefdevolle onderrichting gewonnen; de laatsten met het zwaard des Woords en des Geestes bestreden worden. Het werd een stuk van Guy's levenstaak. Telkens moest hij ondervinden, hoe de vijanden Wederdoopers en Calvinisten met elkaar verwarden of opzettelijk vereenzelvigden; telkens ook merkte hij hoe bij de gelouwe belijders de zuurdeesem van het Anabaptisme nog niet uitgewerkt had.

Zoo 'teen als het ander noopte hem tot het schrijven der Confessie. Voor vriend en vijand, voor de koningen der aarde en de eenvoudigen der wereld, voor engelen en duivelen, wilde hij het duidelijk uitspreken, wat de gereformeerden in deze landen naar den Woorde Gods geloofden. Tegen Rome eenerzijds; tegen de Wederdoopers anderzijds wilde hij positie nemen en onderwijl niet verzuimen de grenslijnen te trekken tusschen Luther en Calvijn.

Zeer waarschijnlijk heeft het voorbeeld der Fransche kerken hem tot het schrijven der Belijdenis opgewekt. In Mei 1559 toch hadden deze kerken te Parijs hun eerste nationale synode gehouden en daar hun geloofsbelijdenis vastgesteld. Uit de groote overeenstemming tusschen beide stukken, ook wat volgorde en vorm betreft, is duidelijk, dat De Bray, die de zijne insgelijks in het Fransch — zijn moedertaal — opstelde, de Gallische confessie niet zelden op den voet heeft gevolgd.

De eerste uitgave, in de Fransche taal, verscheen in het jaar 1561 en het waren exemplaren van dezen druk, die door de Doornikse commissarissen gevonden werden in De Bray's verblijfplaats en op last der Landvoogdes aan de vlammen prijsgegeven.

Reeds in 't begin van 1562 was de belijdenis in de „Vlaemsche tale”, in het Nederduitsch, overgezet en verspreid; in April van dat jaar deed de stadhouder van Friesland al een plakkaat uitgaan tegen de verbreiding van dit boekken — wel een bewijs, dat het door de belijders gretig ontvangen werd. Zoowel van den eersten Franschen, als Nederduitschen druk zijn de exemplaren hoogst zeldzaam: de Koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage moet van beide er een bezitten.

Voor zoover dit mogelijk was in die rumoerige tijden, had De Bray zijn „Confessie”, alvorens haar in 't licht te geven, aan enkele gereformeerde theologen laten lezen, die er geheel mede accoord gingen. Zijn doel is echter geenszins geweest, om de opkomende gereformeerde kerken te geven een „accord van kerkelijke gemeenschap”. De „Confessie” is in den nood der tijden geboren. Vriend en vijand moesten weten, wie de gereformeerden waren en of werkelijk de honderden aantijgingen, waarmee ze onophoudelijk werden bestookt, waarheid bevatten. In haar eersten opzet was de Belijdenis vooral een verweerschrift, gelijk de begeleidende brief aan den Koning, waarover we in een volgend hoofdstuk nader handelen, een smeekschrijft is. Maar al zeer spoedig hebben de kerken onder 't Kruis dezen particulieren arbeid van een harer dienaren, die daartoe geen opdracht gekregen had en dus ook niet namens de kerken schrijven kon, aanvaard als de juiste uitdrukking van het „gemeene geloof” en is door toestemming der kerken De Bray's verweerschrift tot belijdenisschrift geworden. „Zeer spoedig” mogen wij met recht schrijven. Want van den aanvang af waren de belijders der waarheid met den arbeid van De Bray hoogelijk ingenomen. Men vond er de waarheid welke naar de godzaligheid leidt, zóo duidelijk in beschreven, zóo schriftuurlijk onder woorden gebracht, dat wie deze belijdenis las er het a men des geloofs op hooren deed en bereid was, er zijn leven voor te laten, zijnde zij in alles overeenkomstig het Woord van God.

Reeds in 1563 werd ze op een provinciale synode te Armentius als accord van kerkelijke gemeenschap aanvaard en werd bepaald, dat de dienaren des Woords met de ouderlingen en diakenen haar zouden onderteekenen. Andere provinciale synoden in de Zuidelijke Nederlanden volgden dit voorbeeld, zoodat op de synode van Antwerpen in 1565 reeds gesproken kon worden van de „Belijdenis, die de kerken dezer landen algemeen hebben aangenomen”.

En zoo zijn dan de „zevenendertig artikelen” geworden het oudste belijdenisschrift der Nederlandsche Kerken. De opsteller zelf, als zoovele anderen, zou voor de waarheid, daarin uitgedrukt, den dood ingaan. Maar zijn werk, waarbij hij zoo kennelijk door God werd geleid, zou hem eeuwen overleven.

Godelijk gezag hebben de Kerken dezer landen haar Belijdenis nooit toegekend, maar voor de waarheid, zoodat de Confessie haar onnavolgbaar schoon omschrijft, hopen ze te strijden, te lijden als het moet, tot op den Dag van Jezus' wederkomst!

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Eene Amerikaansche Synode in Zitting.

I.

Met die Synode bedoelen we die der „Christian Reformed” Kerken in Noord-Amerika, zoo nauw verbonden — door historische- en belijdenis-banden — aan de Gereformeerde Kerken in Nederland. Grand Rapids was wederom de vergaderplaats. Dat was ook het geval in 1880 toen deze Amerikaansche Kerk voor het eerst samen kwam als „Synode”. Vroeger sprak men van „Algemeene Vergadering”. Nog eerder — vanaf 1857 — vergaderde men als „Classis”. Dat was de dag der kleine dingen. En toen de Kerken, die destijds voor het eerst samen kwamen, bij de Nederlandsche Christelijke Gereformeerde Kerk, in Synode vergaderd, in pasgenoemd jaar, aanklopten om erkenning te erlangen, durfden de broeders in Nederland geene beslissing nemen, omdat de berichten omtrent den „Terugkeer tot het in 1849 verlaten standpunt”, zoodat men het noemde, zoo uiteenliepen en met elkander streden. Die „terugkeer” om het even te releveeren, ten bate van Nederlandsche lezers, gold een terugkomen op eene „aansluiting” met de Dutch Reformed Church — die in het pas genoemd jaar plaats greep. Op eene eenigszins ongeregelde vergadering, waarin een paar „voorwaarden”, zoodat men ze later noemde, den doorslag gaven aan het aannemen van een voorstel om zich aan te sluiten aan de „Oostersche Kerk”. Zoo noemde men destijds de kerkengroep die sedert 1628 zetelde in de oostelijke staten onzer Unie: New-York en New-Yersey. We gaan daar thans verder niet op in. En noemden een en ander slechts om het heden te verbinden aan het verleden.

Gelukkig dat we kunnen melden dat reeds enkele jaren na 1857, de „Moederkerk” in Nederland niet langer bezwaren had om in geregelde correspondentie te treden met de in dat jaar „teruggetreden” kerken, en telkens hare belangstelling deed blijken in de Amerikaansche „Dochterkerk”.

Eerst ging dit per brief. Doch in de laatste jaren zond men vanuit Nederland tamelijk geregeld „deputaten”. Dit jaar werd men in Amerika verblijd door de zending van Prof. Dr G. Ch. Aalders, van de Vrije Universiteit. Jammer dat Prof. Dr K. Schilder niet zoolang kon blijven om óók zitting te hebben — zoodat de Nederlandsche kerk, naar bijbelsch voorbeeld, door twee broeders werden vertegenwoordigd — gelijk de Amerikaansche kerk van hare zijde, twee deputaten benoemde voor de a.s. samenkomst te Sneek.

Doch hoe dit zij — wij hier in deze landen — zijn zeer verblijd door de belangstelling die men in Nederland toont in en voor onze kerk. Ook al is het met haar niet langer precies „de dag der kleine dingen” — omdat we nu haast drie honderd kerken tellen, met ongeveer evenveel predikanten, is men vergeleken met de Gereformeerde Kerken in het land der Vaders, nog slechts een Benjamin onder de stammen Israëls van Gereformeerden huize.

Dat blijkt ook uit het feit dat we geene „Generale” Synode hebben. Eenvoudig omdat we geene „provinciale” of „particuliere” Synodes rijk zijn, tot hiertoe.

De uitgestrektheid van ons land is een der hoofdbezwaren, en voorts het feit dat we in sommige streken dicht bij elkaar zitten, als opgehoopt, terwijl wij in andere deelen zóóver van elkander verwijderd zijn, dat de reiskosten veel te hoog zouden loopen. Daarbij komt dat we in de laatste drie jaren elk jaar Synoden hebben — wat vroeger niet plaats greep.

Doch — na al deze regels van introductie, komen we nu tot ons onderwerp: „Eene Amerikaansche Synode in zitting”.

Aan den avond van 13 Juni werd het z.g. „Biduur voor de Synode” gehouden. En wel in de mooie kerk aan Fuller Avenue, in 't zuidwesten van onze stad, Grand Rapids, telkens genoemd ons „Jeruzalem”. Omdat het 't kerkelijk centrum is en de plaats waar onze Calvin College en Calvin Seminarie gebouwen staan. Binnen de grenzen onzer stad, die ongeveer 160.000 inwoners tellt, zijn een twintigtal onzer kerken, allen, met ééne uitzondering, voorzien van flinke kerkgebouwen, met dito pastorieën. Ook bevat deze stad een flink publicatiegebouw, waar The Banner en De Wachter, de kerkelijke weekbladen, worden gedrukt. Ook is Grand Rapids de zetel van onze Committeees voor de belangen der Zending — beide de Heidenzending en de z.g. Binnenlandsche, meer bekend als Home Missions. Dus wel ons Jeruzalem. Als men weet dat we in de „Hekman Memorial Library” een mooie synodenzaal hebben, en in het daar dicht bij staand „Men's Dormitory” een flinke eetzaal en keukenbenoedigheden, behalve slaapkamers, beseft men geradelyk, hoe wijs het is dat Grand Rapids als regel de plaats is, waar onze Synodes vergaderen. Daarom was ook de Fuller Ave-kerk (Engelsch sprekend) een gepaste plaats voor het daareven ge-

noemd Bie
werd geleid
1938, Ds I.
noemd om
kerk te ver
Ds Van
God van C
wrochte re
In 't Engels
Synode tot
Bibliotheek
sprak bij
onzes lands
kunnen pla
dat de gep
schenen in
slechts een
vorige Syn
len „legen
minations
piëeren.”
klaarde spr
onze tenten
te doen, o
wereld. En
leiden door
het vertolk
heid, en in
zijn in onz
het zog van
verloren ra
achtig in o
menschen
We moeten
durven te z
verheerlijkt
Philadelphi
zaamheid l
waren uit
geheele wer
de aarde v
dat gij hebl
Doch dit
en separat
male we l
leeren geho
des geloofs
heid liefhel
seffen, dat
behoeven.
met die ke
steeds de g
verblijden
vaardigden
verteenwo
in Zuid-Afr
in Nederla
houden van
formeerde
willen niet
we strekken
geloovigen
zelfde gere
Laat ons
oorlogen d
Zegene o
ken, die g
vergadering
lijke Gerefo
Heilige Al
De daare
Moderame
form de l
Hiemenga,
Gritter twe
aan het
dent Groen
Reeds het
vader, wijl
slaand en
vooruitstre
in hart er
Hiemenga,
herwaarts
verschillen
1925 was h
vulde die
Thans in P
— eene A
oud reeds
jeugdigen
dient een c
Holland. F
week dege
—het deba
standers —
en schrijve
der Synod
zijn schuld
voor zijn l
dit jaar is
hoop, in
Ook hij k
is thans p
Jeruzalem.
Na deze
Moderame
eindigen. I
de gegrad
neeren. Pr